

Thinking and Children, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)

Biannual Journal, Vol. 12, No. 1, Spring and Summer 2021, 35-56

Doi: 10.30465/FABAK.2021.6603

A Qualitative Study of the Challenges of Children's Playing in Apartment Life

Sedighe Bagheri Varkaneh*

Kowsar Dehdast**

Abstract

The purpose of this study was to explain the barriers for primary school children's playing in apartment life and to provide solutions from the lived experiences of mothers to reduce barriers. For this purpose, adopting a qualitative method and using a phenomenological approach, we proceeded to the stage of selective coding and among the mothers of primary school children living in apartments, 36 people were selected using purposive sampling, and semi-structured interviews were used to collect data. During the analysis of the findings, the Colaizzi's method was used. Analysis of participants' experiences led to the identification of 4 main categories and 14 sub-categories in the domain of barriers for school children to play in apartment life, and the identification of 5 main categories and 20 sub-categories in the section of solutions provided by mothers to overcome these obstacles. Analysis of mothers' experiences showed that the family, especially the parents, played the most important role in smoothing the conditions for children to play creatively in the apartment, which in itself leads to increased children's creativity. Using these findings, family training sessions can be held to identify barriers to children's playing in apartment life and to provide practical solutions from the lived experiences of mothers to overcome barriers.

Keywords: Apartment Living, Play, Primary School Children.

* MA in Counseling, Refah University, Tehran, Iran (Corresponding author), madk.ali1988@gmail.com

** Assistant Professor of Counseling, Refah University, Tehran, Iran, dehdast92@gmail.com

Date received: 07/04/2021, Date of acceptance: 21/06/2021

Copyright © 2010, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

مطالعه کیفی ابعاد چالش‌های بازی کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی

صدیقه باقری ورکانه*

کوثر دهدست**

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تبیین موانع بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی و ارائه راهکارهایی از تجربه زیسته مادران در جهت کاهش موانع بود. بدین منظور در قالب یک طرح کیفی و با رویکرد پدیدارشناسی از بین مادران کودکان دبستانی ساکن در آپارتمان، ۳۶ نفر با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته استفاده شد. در جریان تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش کلایزی استفاده شد. تحلیل تجارب شرکت‌کنندگان به شناسایی ۴ مقوله اصلی و ۱۴ مقوله فرعی در زمینه موانع بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی و شناسایی ۵ مقوله اصلی و ۲۰ مقوله فرعی در بخش راهکارهای ارائه شده توسط مادران برای رفع این موانع منجر شد. واکاوی تجارب مادران نشان داد خانواده به خصوص والدین مهم‌ترین نقش را در هموار کردن شرایط برای بازی کودکان در آپارتمان را به صورت خلاقانه بر عهده دارند که این امر به خودی خود منجر به افزایش خلاقیت کودکان می‌گردد. با استفاده از این یافته‌ها می‌توان جلسات آموزش خانواده جهت شناخت موانع موثر در بازی کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی و ارائه راهکارهایی از تجربه زیسته مادران برای رفع موانع، برگزار نمود.

کلیدواژه‌ها: آپارتمان‌نشینی، بازی، کودکان دبستانی.

* کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده رفاه، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، Madk.ali1988@gmail.com

** استادیار مشاوره، دانشکده رفاه، تهران، ایران، dehdast92@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۳۱

۱. مقدمه

کوچک‌تر شدن ابعاد خانه‌ها و تراکم آن‌ها به گونه‌ای که هر خانه روی خانه‌ای دیگر بنا شده، مدلی از زندگی را به وجود آورده که خلاف زندگی در خانه‌های اصطلاحاً ویلایی بوده و تابع قوانین خاص خودش است؛ هرچند در قوانین مدون، تعریف خاصی از آپارتمان نشده، اما در اصطلاح می‌توان گفت آپارتمان عبارت است از یک واحد مستقل در ساختمان چند طبقه که از آن برای سکونت یا کار استفاده می‌شود. به این نوع سکونت و هم‌جواری در اصطلاح رایج "آپارتمان‌نشینی" می‌گویند (فلاح، ۱۳۹۲). مدل جمع و جور آپارتمان‌نشینی مزایای بسیاری را به همراه دارد. با این حال، این نوع زندگی نزدیک به یک‌دیگر، چالش‌هایی را نیز به همراه دارد. رشد سریع توسعه آپارتمان‌ها در دهه‌های اخیر منجر به افزایش شکایات و اختلافات مربوط به سر و صدا گشته است. خانوارهای دارای فرزند در خط مقدم این تنش‌ها هستند (کر، ۲۰۱۸). به نظر می‌رسد برای کاهش آثار منفی و تبعات نامناسب آپارتمان‌نشینی و ترمیم و ارتقا جنبه‌های مثبت این نوع از زندگی اجتماعی و فرهنگی و پیش‌بینی آثار و پیامدهای منفی احتمالی آن ضرورت دارد. لازم است تا جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران حوزه‌های مرتبط دیگر به مطالعه مسائل چنین پدیده شهری مهم و آثار و پیامدهای مربوط با آن پردازند تا بتوان از نتایج به دست آمده در جهت توسعه همه‌جانبه‌ی جامعه گام موثری برداشت (جوکار، کاشانی، فکرآزاد، ۱۳۹۷). محققان دریافته‌اند که کودکان و مادران آن‌ها بیش از دیگران تحت تاثیر اثرهای منفی زندگی در برج‌های مسکونی هستند (حسینی، عظمتی، باقری، ۱۳۸۵). فرزندان برای این‌که کم‌تر در محیط آپارتمان باشند و صدای اعتراض همسایگان را درنیاورند، به محیط‌هایی هم‌چون مهدکودک فرستاده می‌شوند که این خود سبب کاهش کارکردهای نهاد خانواده و به ویژه مادران در حوزه‌ی تربیتی می‌شود؛ از طرفی این وضعیت سبب تغییر روابط بین همسران، مادران و فرزندان و همشیرها با یکدیگر می‌شود؛ برخی نیز در پی این سبک از زندگی و به منظور جلوگیری از مشکلات ناشی از آن تصمیم می‌گیرند به یک فرزند بسنده کنند که به کم‌فرزندآوری زنان منجر می‌شود (حسینی و خوش‌کلام، ۱۳۹۸). طبق تحقیقات انجام شده، در دهه‌های اخیر سلامت کودکان و جوانان در کشورهای پیشرفته رو به زوال است، فعالیت کودکان از بازی غیرمتمرکز در فضای باز به سمت فعالیت‌های ساختاری و نظارتی که عمدتاً در داخل خانه انجام می‌شود، در حال تغییر است (کوللی و همکاران، ۲۰۱۲). فریمن و ترنتر (۲۰۱۱) نیز در کتاب خود با عنوان "کودکان و

محیط شهری آن‌ها: تغییری جهانی" به این نکته اشاره کردند که در دهه‌های گذشته، به دلیل ایجاد مناطق مرتفع در مرکز شهر و گسترش حومه شهرها، زمینه‌های مکانی و فرهنگی فرهنگی زندگی روزمره کودکان دستخوش تغییرات منفی شده است. بیش از هر چیز این تغییرات را می‌توان در کاهش بازی آزاد و تحرک مستقل کودکان مشاهده کرد. سنندا (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود به این نکته اشاره می‌کند که تاکید بیش از حد بر ایمنی کودکان باعث شده است که والدین، آن‌ها را بیشتر در فضای خانه نگهدارند.

از نظریات بسیار قدیمی در مورد بازی، نظریه "صرف انرژی زائد" است. در این نظریه بازی کوششی است که برای رفع خستگی یا صرف نیروی زائد بدن انجام می‌گیرد. از نظر کارل گروس بازی تمرینی است که انسان را برای زندگی آماده می‌کند و در رشد جسمانی و یادگیری او تاثیر بسیار دارد (سیف و همکاران، ۱۳۸۵، به نقل از پیکانی و باور، ۱۳۹۷). از طریق بازی، کودکان ۵ مهارت فیزیکی، اجتماعی، کنجکاوی، نوآوری و جاه‌طلبی را به دست می‌آورند. بازی مزایای فیزیکی، عاطفی و شناختی فراوانی دارد. بازی به کودکان این امکان را می‌دهد رفتارهای اجتماعی، مهارت‌های جسمی و ارتباطی را تجربه کنند و با توسعه توانایی‌های اجتماعی ظرفیت‌های عاطفی، مهارت حل مسئله، انعطاف‌پذیری، خلاقیت و در آن‌ها تقویت گردد (بتسون، ۲۰۱۵؛ بنتو و دیاس، ۲۰۱۷). رضایی آقاجان، منادی و اخوان تفتی (۱۳۹۸) از اهمیت بازی برای کودکان چنین بیان می‌کنند که: کودکان از راه مشاهده الگوهای موجود در بازی ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی را می‌آموزند و با دریافت تقویت آن‌ها را درونی می‌کنند. سرانجام این که بازی به عنوان فعالیتی که تنها به سرگرم کردن کودک ختم می‌شود، نگریسته نمی‌شود بلکه برآیند ارزنده‌تری چون آموختن را در پی دارد پس باید جایگاهی درخور برای آن قائل شد. از ویژگی‌های رشد حرکتی و بازی در دوره دبستان این است که بزرگ تر شدن بدن و نیروی عضلانی به بهبود هماهنگی حرکتی در اواسط کودکی کمک می‌کنند. علاوه بر این، پختگی بیشتر شناختی و اجتماعی به کودکان بزرگ‌تر امکان می‌دهد تا مهارت‌های حرکتی جدید خود را به صورت پیچیده‌تری به کار ببرند. در این زمان در بازی کودکان تغییر عمده‌ای روی می‌دهد برای مثال بازی‌های قانون‌مند رایج می‌گردد و یا بازی جنگ و دعوا (تعقیب کردن و جنگ بازی دوستانه rough-and-tumble play) در این دوره بیشتر مشاهده می‌گردد (برک، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۵). با توجه به نیاز کودکان به بازی در این دوره رشدی، لازم است به شرایط موثر بر بازی آن‌ها توجه نموده و موانع را برایشان برطرف کنیم.

از طرف دیگر خلاقیت کودکان یکی از عوامل اساسی پیشرفت و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه به منزله نوعی سرمایه‌گذاری برای آینده‌ای بهتر برای جامعه می‌باشد، از این رو مطالعه عوامل موثر بر افزایش تفکر خلاق ضرورت دارد. خلاقیت هم مانند سایر استعدادهای بشری برای رشد و شکوفایی نیاز به دو شرط اساسی دارد: ۱- وجود استعداد که البته در تمامی کودکان با تفاوت‌های کم و زیاد وجود دارد. ۲- محیط مناسب برای رشد و شکوفایی استعداد در نتیجه رشد خلاقیت نیازمند محیط آموزشی و تمرین می‌باشد. کودکان خلاق می‌توانند با توجه به موقعیت و مکان خاص بازی، شکل بازی را تغییر دهند، بازی‌های جدید ابداع کنند و مقررات خاص وضع کنند (نقل در جعفری، کشتکار و جعفری، ۱۳۹۳). همه انسان‌ها در کودکی تفکر خلاق دارند، نبود محیط مناسب، بی‌توجهی و تقویت نکردن این توانایی‌ها مانع بروز آن می‌شود (پورسلیم، زمانی و منافی شرف‌آباد، ۱۳۹۳) بنابراین در این پژوهش چون شرایط به گونه‌ای است که چالش‌هایی واقعی در مسیر بازی کودکان است زمینه برای پرورش خلاقیت موجود می‌باشد.

بررسی ادبیات تحقیق توسط محققان نشان داد که پژوهش‌های فراوانی در رابطه با آثار و پیامدهای آپارتمان‌نشینی و و بازی کودکان انجام شده است برای نمونه در پژوهشی که جوکار، کاشانی، فکرآزاد (۱۳۹۷) در این رابطه انجام داده‌اند، تاثیر متغیرهای مستقل موقعیت واحدهای آپارتمانی، مالک واحد آپارتمانی، میزان درآمد آپارتمان‌نشینان، تنوع قومی یا فرهنگی و نوع معماری آپارتمان‌ها بر کاهش کارکرد خانواده را مورد تایید قرار داد. شی (۲۰۱۷) نیز در پژوهش خود با توجه به این که کودکان در چین زمان کمتری را به لذت بردن از فضای باز می‌گذرانند، به کشف تجربه‌های کودکان از بازی در فضاهای باز پرداخته است. پژوهش راس (۲۰۱۰) نیز به رابطه بین بازی و خلاقیت پرداخته است و به این نتیجه رسیده است که می‌توان به کودکان آموزش‌هایی داد تا مهارت‌های بازی خود را ارتقا دهند. چاولا (۲۰۰۲) هم در کتاب خود به نتایج بزرگ شدن در دنیای شهرنشینی " پرداخته است که طبق آن کودکان از اجتماعات منسجم، مناطق سبز، ملاقات با دوستان و حرکت آزاد بدون ترس از ماشین استقبال می‌کنند. با این حال پژوهش حاضر از آن جهت که به فرایند مهم بازی کودکان در بستر آپارتمان‌نشینی پرداخته است، جنبه‌ی نوآوری دارد و به این دلیل که از روش پژوهش کیفی در این زمینه استفاده شده و نتایج بر اساس تجربه‌ی زیسته مادران، منطبق با فرهنگ بومی کشور ما تبیین شده است، اهمیت دارد زیرا

فراتحلیلی که توسط والش (۲۰۰۳) انجام شد نشان داد که مداخلات تطابق‌یافته با فرهنگ هر ملتی تأثیرات بیشتری از مداخلات اصلی که بدون بومی‌سازی کشورهای دیگر به کار گرفته می‌شدند، دارد. بر این اساس هدف تحقیق حاضر، اول، بررسی موانع موجود بر سر راه بازی کردن کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی و سپس ارائه تجربه شخصی مادران آن‌ها در جهت رفع موانع موجود برای بازی کردن کودکان در فضای آپارتمان‌نشینی است.

۲. روش پژوهش

در پژوهش حاضر به این دلیل که به دنبال اکتشاف ابعاد چالش‌های بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی براساس تجارب مادران بودیم، از روش کیفی استفاده شد و از میان روش‌های تحقیق کیفی از رویکرد پدیدارشناسی بهره گرفته شده است. محیط یا میدان یا بستر مطالعه در رویکرد پدیدارشناسی همانند همه‌ی روش‌های کیفی می‌تواند اشکال متعددی به خود گیرد. برخی از اولیای دانش‌آموزان در دو مدرسه و آشنایانی که فرزند دبستانی داشتند، و آپارتمان‌نشین بودند، میدان مطالعه‌ی این پژوهش بودند.

نمونه‌گیری در این تحقیق از نوع هدفمند بود. واحدهای نمونه در این تحقیق به این دلیل انتخاب می‌شدند که دارای مشخصه یا مختصات ویژه‌ای بودند (یعنی مادران کودکان دبستانی که در آپارتمان زندگی می‌کردند). محقق برای پیدا کردن نمونه‌ها ابتدا از مدیران مدارس مورد نظر اجازه گرفته و با مادرانی که حاضر به همکاری بودند وقت مصاحبه تعیین کرد. فرایند این نوع نمونه‌گیری به این صورت بود که محقق یک نمونه‌ی اولیه انتخاب می‌کرد سپس داده‌ها را تحلیل کرده و بعد نمونه‌های بیشتری را برای پالایش مقوله‌ها و نظریه‌های در حال ظهور خود مجدداً برمی‌داشت، این فرآیند ادامه یافت تا زمانی که محقق به اشباع داده‌ها یا به بیانی به اشباع نظری رسید یعنی به مرحله‌ای که در آن بینش جدیدی از گسترش بیشتر نمونه‌ها حاصل نمی‌شد. محقق در این پژوهش با ۳۶ نمونه، به اشباع داده‌ها رسید. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شونده‌ها در جدول ذیل آورده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شونده‌ها

کد مصاحبه‌شونده	سن	تحصیلات	شغل	محل زندگی
۱	۲۸	دیپلم	خانه دار	تهران
۲	۳۳	لیسانس	خانه دار	ریاط کریم
۳	۴۰	لیسانس	فرهنگی	تهران
۴	۴۴	لیسانس	خانه دار	ریاط کریم
۵	۳۱	سیکل	خانه دار	تهران
۶	۳۵	لیسانس	خانه دار	تهران
۷	۲۹	فوق لیسانس	فرهنگی	شهرری
۸	۳۰	دیپلم	کارمند	تهران
۹	۳۶	دیپلم	خانه دار	شهرری
۱۰	۳۶	دیپلم	خانه دار	تهران
۱۱	۳۶	فوق لیسانس	خانه دار	تهران
۱۲	۴۲	فوق لیسانس	آزاد	تهران
۱۳	۲۹	لیسانس	خانه دار	تهران
۱۴	۲۸	دیپلم	خانه دار	قرچک
۱۵	۳۰	دیپلم	خانه دار	تهران
۱۶	۳۲	دیپلم	خانه دار	شهرری
۱۷	۳۴	دیپلم	خدماتی	شهرری
۱۸	۴۷	فوق لیسانس	کارمند	ریاط کریم
۱۹	۳۸	لیسانس	خانه دار	ریاط کریم
۲۰	۳۷	لیسانس	خانه دار	تهران
۲۱	۳۱	لیسانس	خانه دار	تهران
۲۲	۳۰	لیسانس	آزاد	تهران
۲۳	۴۱	دیپلم	خانه دار	تهران
۲۴	۳۲	لیسانس	خانه دار	تهران
۲۵	۳۷	دکتری	فرهنگی	تهران
۲۶	۳۷	دیپلم	خانه دار	پاکدشت
۲۷	۳۵	لیسانس	کارمند	تهران
۲۸	۳۹	فوق لیسانس	خانه دار	شهرری
۲۹	۴۵	فوق لیسانس	کارمند	ریاط کریم
۳۰	۴۸	سیکل	خانه دار	تهران
۳۱	۴۲	لیسانس	خانه دار	تهران

تهران	کارمند	لیسانس	۴۱	۳۲
ریاط کریم	آزاد	دیپلم	۴۱	۳۳
تهران	خانه دار	لیسانس	۳۰	۳۴
تهران	آزاد	دیپلم	۳۷	۳۵
تهران	خانه دار	دیپلم	۴۴	۳۶

از آن‌جا که در این پژوهش از روش تحقیق کیفی، استفاده شده است بنابراین ابزار اصلی گردآوری داده‌ها مصاحبه بود. هدف از مصاحبه‌ی این پژوهش گردآوری توصیف‌هایی در مورد جهان واقعی زندگی مصاحبه‌شونده‌ها یعنی مادران کودکان دبستانی در ارتباط با موانع و راه‌های مقابله با موانع بازی کودکان‌شان در محیط آپارتمان بود. در این پژوهش از روش مصاحبه‌ی نیمه – ساخت یافته استفاده شده است. در این نوع مصاحبه سوالات کاملاً باز یا کاملاً بسته نبودند بلکه براساس میزان ساختارمندی سوالات، پاسخ‌دهندگان سوی پاسخ هدایت می‌شدند. محور کلی سوالات مصاحبه، تجارب و تلاش‌های مادران در زمینه پرورش هوش هیجانی و موانعی که در این مسیر داشتند، بود. مصاحبه‌های انجام شده در پژوهش به وسیله‌ی ضبط صوت ذخیره شده و در نهایت روی برگه پیاده‌سازی گشت.

در جریان تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کلایزی (Colaizzi) استفاده شد. این روش شامل هفت مرحله است: ۱) خواندن دقیق کلیه توصیف‌ها و یافته‌های مهم شرکت‌کنندگان ۲) استخراج عبارات مهم و جملات مرتبط با پدیده ۳) مفهوم بخشی به جملات مهم استخراج شده ۴) مرتب‌سازی توصیفات شرکت‌کنندگان و مفاهیم مشترک در دسته‌های خاص ۵) تبدیل کلید عقاید استخراج شده به توصیفات جامع و کامل ۶) تبدیل توصیفات کامل پدیده به یک توصیف واقعی خلاصه و مختصر ۷) معتبرسازی نهایی. به‌منظور اطمینان از روایی و پایایی ابزار، متن مصاحبه و سوالات آن پس از یک مصاحبه‌ی آزمایشی در اختیار یکی از استادان قرار گرفته است و اصلاحات لازم در ساختار سوالات صورت گرفته است. و همچنین نتایج پژوهش در اختیار چند نفر از مادران قرار گرفت و آن‌ها نیز تایید کردند که مطالب مطرح شده توسط آن‌ها در تحلیل‌ها آورده شده است. لینکلن و گوبا (۱۹۸۵) به جای استفاده از واژگان اعتبار و روایی کمی از معیار اعتمادپذیری یا قابلیت اعتماد، جهت ارجاع به ارزیابی کیفیت نتایج کیفی استفاده می‌کنند. قابلیت اعتماد، به بیانی ساده، میزانی است که در آن می‌توان به یافته‌های یک تحقیق کیفی متکی بود و به نتایج آنها اعتماد کرد. لینکلن و گوبا (۱۹۸۵) معتقدند که معیار قابلیت اعتماد در برگیرنده

چهار معیار جداگانه اما به هم مرتبط است: ۱- باورپذیری: در پژوهش حاضر این ملاک در قسمت بحث و نتیجه‌گیری محقق شده یعنی همسویی یافته‌ها، با نتایج پژوهش‌های دیگر نشان داده شده است. ۲- اطمینان‌پذیری: در پژوهش حاضر در طول مصاحبه‌ها، موانع و راه‌های مقابله با موانع در بازی کودکان استخراج شده از مصاحبه‌های قبلی، مورد سؤال و بررسی در مصاحبه‌های بعدی قرار می‌گرفت و الگوهای کنشی و واکنشی نسبتاً یکسانی در بین مصاحبه‌شونده‌ها در رابطه با یافته‌ها کشف گردید که مؤید یکدیگر بودند و موجب اطمینان‌پذیری از یافته‌ها گردید. ۳- تأییدپذیری: در پژوهش حاضر با دو فرایند تلاش شد تا یافته‌ها مبتنی بر داده‌ها باشند: اول این که تا حد امکان در مصاحبه تلاش شد تا مفاهیم و معانی موجود در عبارات مصاحبه‌شوندگان، در حین مصاحبه روشن شوند و مضامین استخراج شده تا جایی که امکان داشت، از همان مفاهیم و مضامین مورد اشاره‌ی مصاحبه‌شونده‌ها برای کدگذاری استفاده شود و دیگر اینکه با بررسی چندین باره و بازنگری‌های مکرر در اصلاح مقوله‌های استخراج شده بر اساس داده‌های مصاحبه‌های بعدی روشن و اصلاح شود. ۴- انتقال‌پذیری: بخشی از داده‌های خام مورد بازتحلیل قرار گرفت تا همسانی یافته‌های اولیه با یافته‌های بازتحلیل مقایسه شود.

۳. یافته‌ها

پس از تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به موانع بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی، ۴ مضمون اصلی و ۱۴ مضمون فرعی و در بخش تجربه‌ی شخصی مادران برای رفع این موانع ۵ مضمون اصلی و ۲۰ مضمون فرعی استخراج شد که این مضامین می‌تواند نشان‌دهنده‌ی تجارب مادران آنان باشد. در جدول ۲ و ۳ مضامین اصلی و فرعی استخراج شده به صورت خلاصه آورده شده است و در ادامه هر مضمون به تفصیل بیان می‌شود.

۱.۳ موانع بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی

جدول ۲. مضامین اصلی و فرعی دربرگیرنده‌ی چالش‌های بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی

مضامین اصلی	مضامین فرعی
چالش‌های مرتبط با محیط و فضای کالبدی آپارتمان	محدود بودن فضای آپارتمان انتقال سریع صداهای ناشی از بازی‌ها خطرات مرتبط با فضای آپارتمان زیاد بودن لوازم خانگی در منزل
چالش‌های برون‌فردی مرتبط با سایر اعضای خانواده	تداخل فعالیت‌ها افزایش کارها اضطراب و دلهره سخت‌گیری والدین فکر مشغولی و تاب‌آوری کم
چالش‌های درون‌فردی مرتبط با کودکان	عدم وجود همبازی عدم انعطاف‌پذیری بهانه‌تراشی
چالش‌های مرتبط با پیشرفت تکنولوژی	بازی‌های موجود در تلفن‌های همراه و بازی‌های رایانه‌ای برنامه‌های تلویزیونی

۱.۱.۳ چالش‌های مرتبط با محیط و فضای کالبدی آپارتمان

یکی از مضامین اصلی استخراج شده که به طور مکرر در مصاحبه‌ها تکرار می‌شود، موارد مرتبط با محیط و فضای کالبدی آپارتمان می‌باشد. این مضمون شامل محدود بودن فضای آپارتمان، انتقال سریع صداهای ناشی از بازی‌ها، خطرات مرتبط با فضای آپارتمان و زیادبودن لوازم خانگی در منزل می‌باشد. تمامی شرکت‌کنندگان در مصاحبه به موارد فوق اشاره کردند برای نمونه مصاحبه‌شونده شماره ۵ بیان کرد " فضای خانه برای بازی بچه‌ها کم است بیش‌تر اوقات می‌ترسم موقع بازی به جایی بخورند"، مصاحبه‌شونده شماره ۱۳ بیان کرد " همسایه‌ی طبقه پایین از صدای بچه‌ها اذیت می‌شود"، مصاحبه‌شونده شماره ۲۴ اذعان داشت که " بعضی وقت‌ها پای دخترم در بازی به مبل می‌خورد و یا ترس از آن دارم که یک وقت از بالکن به پایین پرت نشود" مصاحبه‌شونده شماره ۳۰ نیز بیان کرد که

"وجود مبل های بزرگ یا وسایل تزئینی مثل لوستر و ... مانع بعضی از بازی های بچه هایم می شود".

۲.۱.۳ چالش های مرتبط با سایر اعضای خانواده

یکی دیگر از مضامین استخراج شده از تجربیات مادران در زندگی آپارتمان نشینی، موارد مرتبط با دیگر اعضای خانواده بود که شامل تداخل فعالیت ها، افزایش کارها، اضطراب و دلهره، سخت گیری والدین و فکر مشغولی و تاب آوری کم می باشد. در ادامه نمونه هایی از مصاحبه ها را به ترتیب، برای مضامین فرعی ذکر شده خواهیم آورد. در این زمینه مصاحبه شونده شماره ۲۹ بیان کرد " چون فضا کوچک است مزاحم درس خواهر بزرگ ترش می شود" مصاحبه شونده شماره ۹ بیان کرد " بچه ها بیشتر در پذیرایی بازی می کنن و به همین دلیل تا اسباب بازی هایشان رو میارن وسط می آورند، کل خانه بهم ریخته می شود" مصاحبه شونده شماره ۸ بیان کرد " من از سر و صدای بچه ها استرس می گیرم که یه وقت سر و صدایشان همسایه ها را اذیت نکند به همین دلیل به آنها یک سره تذکر می دهم" مصاحبه شونده شماره ۱۳ نیز بیان کرد " یه سره به بچه ها تذکر می دهم به گلدون نخوری، ساکت یه وقت همسایه می آید در خانه یمان و ... " در آخر مصاحبه شونده شماره ۱ بیان کرد " شکایت همسایه ها و غرغر کردن بچه ها اعصابم رو به هم می ریزد"

۳.۱.۳ چالش های درون فردی مرتبط با خود کودکان

موارد مرتبط با خود کودکان یکی دیگر از مضامین اصلی در زمینه موانع بود که در این تحلیل شناسایی و نام گذاری شد. این مضمون اصلی شامل عدم وجود هم بازی، عدم انعطاف پذیری و بهانه تراشی می باشد. برخی از شرکت کنندگان در مصاحبه معتقد بودند با این که همسایگان آنها زیاد می باشند اما فرزندانشان دوست و هم بازی کمی دارد مصاحبه شونده شماره ۳۴ گفت " از وقتی آپارتمان نشین شده ایم دیگه روابطمان با همسایه ها محدودتر شده باطبع هم بازی های دخترم هم کم تر شده است". یکی دیگر از مضامین فرعی عدم انعطاف پذیری در کودکان بود که مادران آنها معتقد بودند کودکانشان فقط به یک سری بازی های خاص بسنده کرده اند، مصاحبه شونده شماره ۴ اظهار داشت " بچه ام فکر می کند فقط باید فوتبال بازی کند تا به او خوش بگذرد" مضمون فرعی دیگر

نسبت‌سنجی تریلوژی آیسخولوس و آپولوژی سقراط از ره‌گذر ... (سیدمجید کمالی و دیگران) ۴۷

بهانه‌تراشی کودکان بود مصاحبه‌شونده ۲۲ در این زمینه گفت "وقتی دلیل بدخلقی‌اش رو می‌پرسم می‌گوید چون اجازه نمی‌دهید دوستانم را به خانه بیاورم و با آنها توپ بازی کنم ناراحتم و بازی دیگری نمی‌کنم".

۴.۱.۳ چالش‌های مرتبط با پیشرفت تکنولوژی

مضمون اصلی مرتبط با عدم استفاده صحیح از تکنولوژی شامل بازی‌های موجود در تلفن‌های همراه و بازی‌های رایانه‌ای و برنامه‌های تلویزیونی می‌شد. تعداد زیادی از مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که به علت سهولت بازی‌های رایانه‌ای کودکان آنها را به بازی‌های دیگر ترجیح می‌دهند، مصاحبه‌شونده‌ای در این زمینه می‌گفت "فرزندم ترجیح می‌دهد تا موبایل باشد سراغ بازی دیگری که در دسترس دارد نرود" برخی از مصاحبه‌شوندگان نیز معتقد بودند که برنامه‌های تلویزیونی جایگزین بازی کودکان‌شان گشته است مصاحبه‌شونده ۱۷ بیان کرد که "جذابیت کارتون‌ها و وجود بعضی از محدودیت‌های آپارتمانی باعث شده هم خود کودکان مان هم ما راضی باشیم که به جای بازی کارتون تماشا کنند."

۲.۳ تجربه شخصی مادران برای رفع موانع بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی

جدول ۳. مضامین اصلی و فرعی دربرگیرنده‌ی تجربه زیسته مادران برای مقابله با چالش‌های بازی کودکان دبستانی در زندگی آپارتمان‌نشینی

مضامین اصلی	مضامین فرعی
راهکارهای زیرساختی و مرتبط با محیط	توجه به شرایط آپارتمان در هنگام انتخاب منزل راه‌هایی برای عدم انتقال صدا به واحدهای دیگر ایمن کردن فضای داخل آپارتمان رایزنی و همکاری با همسایگان
استفاده صحیح و بهینه از امکانات موجود	استفاده کامل از فضاهای موجود در ساختمان و فضاهای باز موجود در محله‌ها استفاده بهینه و خلاقانه از تکنولوژی

گزینه‌های بازی متناسب با فضا و ایجاد خلاقیت در بازی‌ها	ابداع و خلاقیت بازی‌های متناسب با محیط شناخت بازی‌های موجود و متنوع و پرهیز از بازی‌های تکراری
راهکارهایی برای تخلیه انرژی مضاعف	ورزش کردن نقاشی استفاده از فضاهای باز خارج از منزل ثبت نام در کلاس‌های ورزشی
راهکارهای مختص والدین	ارائه آموزش‌های لازم و خلاقانه به کودکان وقت گذراندن با کودکان افزایش میزان تاب‌آوری اجتناب از تنش میان والدین اجتناب از سخت‌گیری و انعطاف‌پذیری برنامه‌ریزی زمانی مثبت‌نگری تغییر چیدمان منزل

۱.۲.۳ راهکارهای زیرساختی و مرتبط با محیط

یکی از مضامین اصلی برای رفع موانع بازی کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی براساس تجربه زیسته مادران، راهکارهای زیرساختی و مرتبط با محیط بود که شامل ۴ مضمون فرعی می‌باشد. برخی از مادران به شرایط آپارتمان در هنگام انتخاب منزل اشاره کردند مصاحبه‌شونده شماره ۳ اظهار داشت "وقتی خواستیم این خانه را بخریم طبقه اول را گرفتیم تا بچه‌ها راحت‌تر بازی کنند" یا مصاحبه‌شونده شماره ۱۶ گفت "باتوجه به سختی‌های آپارتمان‌نشینی برای انتخاب منزل بعدی‌مان حتماً به آپارتمان تک‌واحد و طبقه اول خواهیم گرفت". مضمون فرعی دیگر راه‌هایی برای عدم انتقال صدا به واحدهای دیگر بود که مصاحبه‌شونده ۲۸ در این رابطه بیان کرد "موقع بازی‌های جنبشی بچه‌ها تا تامی (کف پوش‌های فومی) کف خونه پهن می‌کنم. مضمون فرعی دیگر ایمن کردن فضای داخل آپارتمان بود مصاحبه‌شونده ۲۱ در این رابطه بیان کرد "برای بالکن نرده‌های بلند زدیم و وسایل شکستی را از جلوی دست و پای بچه‌ها برداشتیم" مضمونی دیگر که به آن اشاره شد رایزنی و همکاری با همسایگان بود که مادران بسیاری به آن اشاره کردند برای نمونه مصاحبه‌شونده ۳۰ اذعان داشت "با همسایه طبقه پایینی صحبت کردیم تا زمان‌هایی رو که باعث مزاحمت‌شان نمی‌شویم را مشخص کنند تا بچه‌ها در آن زمان‌ها بازی‌های جنبشی انجام بدهند".

۲.۲.۳ استفاده صحیح و بهینه از امکانات موجود

مضمون اصلی دیگر که در تجزیه و تحلیل داده‌ها به آن رسیدیم استفاده صحیح و بهینه از امکانات موجود بود که شامل ۲ مقوله فرعی می‌باشد. بسیاری از مادران در مصاحبه خود به استفاده کامل از فضاهای موجود در ساختمان و فضاهای باز موجود در محله‌ها تاکید داشتند و نکته قابل توجه این بود که برخی از شرکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها به این نکته اشاره می‌کردند که خلاقیت آن‌ها و کودکان‌شان در این راهبرد افزایش یافته است زیرا به دنبال کارایی‌هایی مختلف برای تمام فضای منزل بودند. برای مثال مصاحبه‌شونده ۷ بیان کرد " درون حمام سفره‌ی یک بار مصرف پهن می‌کنم و اجازه می‌دهم دخترم گل بازی یا شن بازی انجام دهد". مورد دیگر که به آن اشاره شده استفاده بهینه و خلاقانه از تکنولوژی بود مصاحبه‌شونده ۱۱ بیان کرد " من (مادر) و پدرش در وقت‌های مناسب (مثلا استراحت همسایه‌ها) به پسرم اجازه می‌دهیم که از بازی‌ها و برنامه‌های آموزشی داخل تبلت استفاده کند و اغلب بازی‌هایی که به رشد فکری او کمک می‌کند را انتخاب می‌کنیم".

۳.۲.۳ گزینش بازی‌های متناسب با فضا و ایجاد خلاقیت در بازی‌ها

یکی از مضامین اصلی شناسایی شده که دارای فراوانی بالایی نیز بوده است، گزینش بازی‌های متناسب با فضا و ایجاد خلاقیت در بازی‌ها بود که شامل ابداع و خلاقیت بازی‌های متناسب با محیط و شناخت بازی‌های موجود و متنوع و پرهیز از بازی‌های تکراری می‌باشد. مصاحبه‌شونده ۲۰ بیان کرد " رختخواب‌ها رو مثل سرسره درست می‌کنم و یه تشک پایین سرسره ساختگی پهن می‌کنم بچه‌ها مشما پایشان می‌کنند و لیز می‌خورند" مصاحبه‌شونده دیگری می‌گفت " بازی‌های متناسب در آپارتمان رو از اینترنت جست‌وجو کردم و به بچه هام یاد می‌دهم".

۴.۲.۳ راهکارهایی برای تخلیه انرژی مضاعف

یکی از مضامین اصلی استخراج شده که به طور مکرر در مصاحبه‌ها تکرار می‌شد، راهبردهایی برای تخلیه انرژی مضاعف می‌باشد. این مضمون شامل ۴ مضمون فرعی می‌باشد. یکی از مضامین استخراج شده ورزش کردن می‌باشد، یکی از اهداف بازی کودکان تخلیه انرژی است که برای این مهم می‌توان از ورزش کردن کمک گرفت،

مصاحبه‌شونده‌ی ۲۵ در این زمینه اذعان داشت "تشک‌ها رو پهن می‌کنم و بچه‌ها با ورزش‌های برنامه‌های تلویزیونی ورزش می‌کنند و انرژی‌شان تخلیه می‌شود، به نظر من همیشه نباید از پیر پیر بی‌هدف انرژی بچه‌ها تخلیه بشود و این یه نوع استفاده خلاق من برای استفاده از ورزش بود". مضمون فرعی دیگر نقاشی به عنوان راهی برای تخلیه انرژی کودکان می‌باشد مصاحبه‌شونده ۱ اذعان داشت "یه کارشناس کودک می‌گفت کودکان با نقاشی انرژی هایشان تخلیه می‌شود من هم هر روز به دخترم می‌گویم حتما یه نقاشی بکش". دو مضمون فرعی استخراج شده‌ی دیگر در این زمینه استفاده از فضاهای باز خارج از منزل و ثبت نام در کلاس‌های ورزشی بود که مصاحبه‌شونده ۸ در این باره می‌گفت "پسر من رو کلاس کشتی ثبت نام کرده بودم، این طوری وقتی به خانه می‌آمد دیگر پیر پیر نمی‌کرد" و مصاحبه‌شونده ۳۵ می‌گفت "در هفته حتما چند روزی رو می‌برمش پارک تا دوچرخه‌سواری و بدو بدو کند".

۵.۲.۳ راهکارهای مرتبط با والدین

مضمون اصلی دیگری که از تحلیل یافته‌ها در قسمت راهبردها استخراج شد، راهبردهای مرتبط با والدین، بود که که ۸ مضمون فرعی را در بر دارد. یکی از مضامین فرعی ارائه‌شده آموزش‌های لازم و خلاقانه به کودکان بود مصاحبه‌شونده ۱۱ بیان می‌کرد "به بچه‌ها یاد دادم وقتی در خانه می‌خواهد بدود روی پنجه‌های پایش بدود و پاشنه‌ی پایش را روی زمین نکوبد این طوری صدا به طبقه پایین منتقل نمی‌شود". دیگر مضمون شناسایی شده در مصاحبه‌ها وقت گذراندن با کودکان بود که فراوانی بالایی نیز داشت مصاحبه‌شونده ۱۲ می‌گفت "وقتی با فرزندم بازی می‌کنم بهتر با محدودیت‌های خانه (آپارتمان) کنار می‌آید". افزایش میزان تاب‌آوری والدین از مضامین فرعی در این قسمت می‌باشد برای نمونه مصاحبه‌شونده ۶ بیان می‌کرد "صبر و حوصله‌ام که زیاد باشه کم‌تر به بچه‌ها می‌گویم ساکت، سرم رفت، بالاخره محدودیت‌ها برای ما نیز هست". مضمون فرعی دیگر اجتناب از تنش میان والدین بود که با مورد قبلی شباهت‌هایی دارد مصاحبه‌شونده ۲۶ می‌گفت "وقتی از همسرم عصبانی می‌شوم، به بچه‌ها بیشتر سخت می‌گیرم یعنی سر و صدایشان بیش‌تر اذیت می‌کند برای همین با راه‌های مختلف تنش‌هایمان را کم‌تر کرده‌ایم". مضمون فرعی استخراج شده دیگر اجتناب از سخت‌گیری و انعطاف‌پذیری می‌باشد مصاحبه‌شونده‌ای در این زمینه اذعان داشت "حداقل من می‌تونم محدودیت‌های مربوط به

خودمان را کم‌تر کنم. در رابطه با مضمون برنامه‌ریزی زمانی مصاحبه‌شونده‌ای می‌گفت " زمان هایی که همسایه‌مان منزل نیستند و یا ساعت‌های استراحت‌شان نیست را اختصاص به بازی‌های پر سر و صدا دادم و وقت‌های دیگر را به بازی‌های کم سر و صداتر و فعالیت‌های دیگر اختصاص دادم". مضمون شناخته شده دیگر مثبت‌نگری می‌باشد که مصاحبه‌شونده ۳۶ در این رابطه می‌گفت: " تازگی‌ها به بچه‌ها محدودیت‌ها رو نمی‌گویم مثلاً خانه‌های قدیم حیاط‌دار بوده و الان نه و ... سعی می‌کنم پیشرفت‌ها و چیزهایی رو که الان (با آپارتمان نشینی) داریم را بیشتر بگویم". این قسمت از یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش سادات و واحدی (۱۳۹۸) که مثبت‌اندیشی بر بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان تاثیر مثبت دارد، هم‌خوانی دارد. آخرین مقوله از راهبردهای مرتبط با والدین تغییر چیدمان منزل می‌باشد مصاحبه‌شونده ۳۴ در این رابطه می‌گفت " مبلمان جمع و جور برای منزل‌مان انتخاب کردم، گلدان‌ها و وسایل تزئینی رو به خاطر بچه‌ها جمع کردم". مصاحبه‌شونده‌ای بیان کرد که: "من خودم هرگونه با مسائل برخورد کنم فرزندم نیز همان‌طور با مسائلش برخورد می‌کند" همان‌طور که واضح است والدین اگر مسائل خود را به صورت خلاقانه حل کنند، کودکان آن‌ها را الگوی خود قرار می‌دهند و این روش الگوگیری از والدین بهترین روش برای پرورش خلاقیت کودکان است.

۴. نتیجه‌گیری

رشد شهرنشینی و پیشرفت جمعیت از ۴۰ سال پیش تاکنون، سبب رواج آپارتمان نشینی در ایران شده است. اگرچه زندگی آپارتمان‌نشینی هزینه‌های تأمین مسکن را کاهش داده است، اما مشکلات خاص خود را به همراه دارد. سزالسزینسکا (۲۰۱۴) بیان می‌کند بین فعالیت‌های کودکان و ویژگی‌های فضایی محیط ارتباط وجود دارد. در سال‌های اخیر فعالیت بدنی کودکان از بازی در فضای باز بدون ساختار و بدون نظارت دور می‌شود به سمت فعالیت‌های ساختاریافته و تحت نظارت که عمدتاً در داخل منزل رخ می‌دهد (گری و همکاران، ۲۰۱۵). در این پژوهش به یکی از مشکلات ناشی از آپارتمان‌نشینی در کودکان که باعث برخی از محدودیت‌ها در بازی کودکان گشته پرداخته شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که موانع موجود برای بازی کردن کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی شامل ۴ مضمون اصلی و راهکارهای شخصی ارائه شده توسط مادران برای رفع موانع موجود برای بازی کردن کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی شامل ۵ مضمون اصلی می‌باشد.

ضرورت و اهمیت بیان شده در رابطه با بازی و نقش آن در سلامت کودکان با یافته‌های پژوهش اکرمی، دمازی و عشرتی (۱۳۹۵) همسو می‌باشد. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش جعفری، کشتکار و جعفری (۱۳۹۳) مطابقت دارد آنان در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که آموزش بازی در افزایش مولفه بسط خلاقیت در کودکان موثر است.

یکی از موانع و راهکارهای ذکر شده که فراوانی بالایی در مصاحبه‌ها داشت در رابطه با حقوق همسایگان، انتقال سریع صداها ناشی از بازی کودکان و خلاقیت در ریزنی با همسایگان بود در این زمینه ملکوتی نیا و سبحانی نیا (۱۳۹۷) اذعان داشتند که همکاری و تعاون اجتماعی، فضا را برای رهایی از خودخواهی و منافع شخصی مساعد می‌سازد برخی مشکلات روابط همسایگان فقط با رفق و انعطاف‌پذیری حل می‌شود؛ زیرا سلیقه، نگرش و سبک زندگی مختلف، طبیعی و پذیرفته است. امکان دارد هرکسی به هردلیلی از عملکرد خود در وضعی خاص دفاع کند و بنا نیست ما برنامه‌ها، اخلاق و رفتارهای همسایه را تغییر بدهیم؛ اما آنچه در تعامل مهم است این است که با تلاش و مدیریت عاقلانه نگذاریم این تفاوت‌ها به تعارض و دشمنی تبدیل گردد و دیگر گره‌گشایی ناممکن گردد.

فکر مشغولی، تاب‌آوری کم و اضطراب والدین ناشی از شرایط آپارتمان‌نشینی نیز به نوبه خود از محدودیت‌های موثر بر بازی کودکان در این پژوهش می‌باشد حسینی و خوش کلام (۱۳۹۸) در پژوهش خود بیان کردند که در آپارتمان‌نشینی حس کودکانی فرزندان سرکوب می‌شود، زیرا مادران از آنها انتظار دارند آرام باشند و نمی‌توانند آزادانه بازی کنند؛ همین امر باعث پرخاشگر شدن آن‌ها و همچنین پرخاشگری مادران نسبت به آن‌ها در زمان بازی می‌شود. نتایج پژوهش فخرایی (۱۳۹۱) نشان داد بزرگترین پیامد مثبت آپارتمان‌نشینی، احساس امنیت و بزرگترین پیامد منفی آن احساس انزوا و تنهایی در میان ساکنین است مصاحبه‌های انجام شده در این پژوهش نیز این مسئله را روشن کرد که به دلیل محدودیت‌های ناشی از آپارتمان‌نشینی این انزوا و تنهایی شامل کودکان نیز می‌گردد. از دیگر راهبردهای مطرح شده استفاده از خلاقانه از فضاهای باز موجود در محله‌ها می‌باشد که در این رابطه پیکانی و باور (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان کردند که: فضاهای بازی و فضاهای باز محل سکونت، به عنوان واسطه بسیار مهم ارتباط کودکان با جهان خارج از خانه و شهر می‌تواند نقاش اساسی در رشد و پیشرفت جسمی و روانی و شکل‌گیری مناسب شخصیت فردی و اجتماعی داشته باشد، فضاهای باز محل سکونت، بخش بزرگی از محیط کالبدی پیرامون خانه را تشکیل می‌دهند بخش بزرگی از رشد و تعالی تمامی

کودکان حتی کودکان معلول و کم‌توان نیز در این محیط کالبدی شکل می‌پذیرد. چنانچه پذیرفته باشیم که بقا، رشد و توسعه هر کشور به هوشیاری و توانایی‌های جسمی و روانی مردم آن وابسته است و این توانایی‌ها تا حد زیادی حاصل شرایط مناسب رشد در دوران کودکی است، اهمیت این محیط کالبدی نمایان‌تر خواهد شد. یکی دیگر از راهبردهای ارائه شده در پژوهش حاضر اشاره به نقش مهم خلاقیت و ابداع بازی‌های متناسب با محیط دارد که با یافته‌های پژوهش محزون‌زاده بوشهری (۱۳۹۶) همسو می‌باشد. در این زمینه مصاحبه‌شوندگانی اذعان داشتند در محیط‌هایی از ساختمان کودکان را به سمت گل بازی و شن بازی و این‌گونه بازی‌ها سوق می‌دهند که این امر دو مزیت به همراه داشت اول این که از تمامی فضای آپارتمان (مانند حمام و ...) استفاده خواهد شد دوم این که این‌گونه بازی‌ها کودکان را خلاق می‌کند و این خلاقیت در فضای آپارتمان‌نشینی به آن‌ها کمک خواهد کرد که بر موانع بازی در این محیط زندگی فائق آیند، پژوهش‌هاوارد و همکاران (۲۰۱۰) با این یافته‌ها همسو می‌باشد که بازی‌های بدون ساختار به رشد خلاقیت کودکان کمک خواهد کرد. کودکان آپارتمان‌نشین بیش‌تر از کودکانی که فضای مهیا برای تمام بازی‌ها را دارند، به سمت بازی‌های رایانه‌ای متمایل شده‌اند همراه با اثرات منفی این بازی‌ها می‌توانیم با استفاده از مدیریت مطلوب این تکنولوژی بر اثرات منفی آن فایق آییم که این مطلب با یافته‌های پژوهش پیکانپورفرد و نورمحمدی (۱۳۹۷) و روبرتس و همکاران (۲۰۱۷) هم‌سویی دارد. همچنین تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش نشان داد که والدین نقش زیادی در راهبردهای موثر بر بازی کودکان و رشد تفکر خلاق آنان دارند که شامل مواردی چون ارائه آموزش‌های لازم به کودکان، وقت‌گذراندن با کودکان، افزایش میزان تاب‌آوری، اجتناب از تنش میان والدین، تغییر چیدمان منزل، برنامه‌ریزی زمانی، مثبت‌نگری، اجتناب از سخت‌گیری و انعطاف‌پذیری می‌باشد. که نقش خانواده را در هموار کردن شرایط برای بازی کودکان و نقش مهم‌تر آنان را در الگوی مناسب بودن برای فرزندان در حل مسائل به صورت خلاقانه را، نشان می‌دهد. با استفاده از این یافته‌ها می‌توان جلسات آموزش خانواده جهت ارائه راهبردهایی عملی و خلاقانه برای رفع موانع موثر در بازی کودکان در زندگی آپارتمان‌نشینی و رشد تفکر خلاق در کودکان، برگزار نمود. هر تحقیقی از انتخاب موضوع تا مراحل اجرا، تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری دارای محدودیت‌هایی است. این تحقیق نیز دارای موانع و محدودیت‌هایی بوده برای مثال مادرانی که حاضر به مصاحبه باشند به سختی

یافت شد و کلی‌گویی مادران در پاسخ به سوالات مصاحبه روند کار را با دشواری همراه کرده بود. با توجه به اهمیت موضوع مورد پژوهش و نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌گردد: ۱- در کلاس‌های آموزش خانواده و مشاوره‌ها با توجه به مطالب ارائه شده به مادران آموزش‌های لازم در این زمینه ارائه گردد ۲- در پژوهش‌های آتی پیامدها و آثار مثبت و منفی آپارتمان‌نشینی در رابطه با کودکان مورد بررسی قرار گیرد.

کتاب نامه

- اکرمی، فروزان؛ دماری، بهزاد و عشرتی، بابک. (۱۳۹۵). "تحلیل سیاست بازی کودکان ایرانی به عنوان یک مولفه اجتماعی موثر بر سلامت"، حکیم، ۱۹(۲): ۲۰۶-۲۰۵.
- برک، لورا. (۱۳۹۵). روانشناسی رشد: از لقاح تا کودکی (جلد اول). ترجمه سید محمدی، یحیی. تهران: ارسباران.
- پورسلیم، عباس؛ زمانی، الهام و منافی شرف‌آباد، کاظم. (۱۳۹۳). "یادگیری مشارکتی در تفکر خلاق دانش‌آموزان پس‌ز پایه ی پنجم ابتدایی شهرستان کوه‌دشت در درس علوم تجربی"، تفکر و کودک، ۱۹(۵): ۱-۱۹.
- پیکانپورفرد، ندا و نور محمدی، رویا. (۱۳۹۴). "بررسی اثرات مثبت و منفی رایانه ای و راهکارهای کاهش اثرات منفی"، کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علم و تکنولوژی، ۴۰(۱).
- پیکانی، امید و باور، سیروس. (۱۳۹۷). "معیارهای طراحی مجتمع مسکونی با رویکرد ارتقای سلامت کودکان در فضاها شهری"، معماری شناسی، ۱۷(۶): ۱۴۴-۱۳۵.
- جعفری، اصغر؛ کشتکار، الهه و جعفری، علیرضا. (۱۳۹۳). "تأثیر آموزش بازی در افزایش خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی در مهدکودک"، مجله علوم رفتاری، ۱۹(۶): ۶۸-۵۵.
- جمالی، بهروز؛ محمدکاظمی، رضا و شهبازی، مهدی. (۱۳۹۸). "مقایسه تأثیر بازی‌های کششی بر خلاقیت کودکان دختر و پسر پیش دبستانی". مجله علوم روانشناختی، ۱۸(۸): ۱۱۳۶-۱۱۳۱.
- جوکار، علی قلی؛ کاشانی، مجید و فکرآزاد، حسین. (۱۳۹۷). "مطالعه جامعه‌شناختی پیامدهای فرهنگی زندگی آپارتمان‌نشینی در ایران (مورد مطالعه: کلان شهر تهران)". مطالعات علوم اجتماعی ایران، ۱۵(۵): ۱۵۵-۱۲۹.
- حسینی، سید باقر؛ عظمتی، حمید رضا و باقری، محمد. (۱۳۸۵). "تأثیر ادراکی _ رفتاری فضاها باز محله در سلامت دانش‌آموزان"، فصلنامه فناوری و آموزش، شماره ویژه: ۲۸-۱۷.
- حسینی، محمد رضا و خوش کلام، نرگس. (۱۳۹۸). "تحلیل داده بنیاد آپارتمان‌نشینی از نگاه زنان شهر بروجرد"، مطالعات راهبردی زنان، ۸۵(۲۲): ۲۹-۲۱.

نسبت‌سنجی تریلوژی آیسخولوس و آپولوژی سقراط از ره‌گذر ... (سیدمجید کمالی و دیگران) ۵۵

رضایی آقاجان، مریم؛ منادی، مرتضی و اخوان تفتی، مهناز. (۱۳۹۸). "مقایسه بازی‌های سستی و نوین دوره ابتدایی از منظر ارزش‌آموزی". تفکر و کودک، (۱): ۱۰۷-۸۱.

سادات، سما و واحدی، شهرام. (۱۳۹۸). "تاثیر آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی بر بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان". تفکر و کودک، (۱): ۱۰۷-۱۳۳.

فخرایی، سیروس. (۱۳۹۱). "پیامدهای اجتماعی آپارتمان‌نشینی، مورد مطالعه: شهر مراغه"، مطالعات علوم اجتماعی ایران، ۳۵(۴): ۱۲۸-۱۰۷.

فلاح، محمد جواد. (۱۳۹۲). اخلاق همسایه‌داری و آپارتمان‌نشینی. تهران: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

محزون زاده بوشهری، فاطمه. (۱۳۹۶). "رابطه بین مهارت حل مسئله و خلاقیت دانشجویان با نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی: مدل یابی معادلات ساختاری"، ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۶(۴): ۵۰-۲۷.

ملکوتی نیا، علی و سبحانی نیا، محمد تقی. (۱۳۹۷). "بررسی مشکلات همسایگی در آپارتمان‌نشینی و راهکارهای مقابله آن با رویکرد اخلاقی"، مجله اخلاق و حیانی، ۷(۲): ۱۰۹-۲۴.

Bateson, p.(۲۰۱۵). "Playfulness and creativity". *Current biolog* , ۲۵: ۱2-16.

Bento, G. Dias, G. (2017). "The importance of outdoor play for young children's healthy development". *Porto Biomed J*, ۲(۵): ۶۰-۱۵۷.

Chawla, L. (Ed)(۲۰۰۲) *Growing Up in an Urbanizing world*. London: UNESCO & Earthscan.

Colley, R. Brownrigg, M. Tremblay, M. (۲۰۱۲). "A model of knowledge translation in health: the Active Healthy Kids Canada Report Card on physical activity for children and youth". *Health promotion practice*, ۱۳(۳): ۳۳۰-۳۲۰.

Czalczyńska, M. (2014). "The impact of playground spatial features on children's play and activity forms: An evaluation of contemporary playgrounds' play and social value". *J Environ Psychol*. 132(17): 38-42.

Freeman, C. Tranter, P. (2011). *Children & Their Urban Environme : Changing Worlds* . Earth scan.

Gray, C. Gibbons, R., Larouche, R., Sandseter, E. Bienenstock, A. Brussoni, M. Power, M. (۲۰۱۵). "What is the relationship between outdoor time and physical activity, sedentary behaviour, and physical fitness in children? A systematic review". *International journal of environmental research and public health*, ۱۲(۶): ۶۴۷۴-۶۴۵۵.

Howard, J. Paul, T. Jayne, S. (2010). "The Effect of Play on the Creativity of Young Children During Subsequent Activity". *Early Child Development and Care*, 172(4): 323-328.

Kerr, S. (2018). "With apartment living on the rise, how do families and their noisy children fit in?". *The Conversation*. Faculty of Social Sciences – Papers". University of Wollongong, ۲: ۴-1.

Lincoln, Y. S. Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*, Thousand Oaks. CA: Sage.

- Roberts, J. Rodkey, L. Ray, R. Knight, B.Saelens, B. (2017). "Electronic media time and sedentary behaviors in children: Findings from the BuiltEnvironment and Active Play Study in the Washington DC area". *Preventive Medicine Reports*, 6:149-156.
- Russ, S. (2010). "Play and Creativity: Developmental issues" . *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47(3):291-303.
- Shi, Y. (۲۰۱۷). "Explore children's outdoor play spaces of community areas in highdensity cities in China: Wuhan as an example, Urban Transitions Conference, Shanghai", *Procedia Engineering*, ۱۹۸: ۶۵۴ – ۶۸۲.
- Senda, M. (۲۰۱۵). " Safety in public spaces for children's play and learning", *IATSS Research*, ۳۸: ۱۰۳-۱۱۵.
- Walsh, F (2003). "Family resilience: A framework for clinical practice" . *family Process*, 42(1): 1-18.